

Príhovor k jubileu doc. Ing. Jána Račka, CSc.

Takmer presne pred 25 rokmi v novembri 1989 ma doc. Ing. Ján Račko, CSc. privítal vo svojej kancelárii, podal mi knihu s názvom *Fotogrametria* a príveto mi poradil: „Preštudujte si toto, pán inžinier“. Keďže pracovný stôl som dostal oproti nemu, zoči-voči autorite som študoval knihu plnú vzorcov a cez ne pomaly objavoval nové, dovtedy

nepoznané súvislosti so svetom vtedy sa formujúceho vedného odboru diaľkového prieskumu Zeme (DPZ). Dnes je mi veľkou ctou a potešením vysloviť pár viet pri príležitosti významného životného jubilea človeka, ktorého považujem za svojho učiteľa.

Doc. Ing. Ján Račko, CSc. sa narodil 16. novembra 1934 v Očovej. Po maturite na gymnáziu vo Zvolene študoval v rokoch 1954 – 1959 na Lesníckej fakulte Vysokej školy lesníckej a drevárskej (LFVŠLD) vo Zvolene. Po ukončení vysokoškolských štúdií a absolvovaní základnej vojenskej služby nastúpil do Lesoprojekt-u – Ústav pre hospodársku úpravu lesov vo Zvolene, kde pracoval spočiatku vo funkcii inžinier – technik fotogrametrie a neskôr ako samostatný inžinier fotogrametrie. Vykonával fotogrametrické terénne práce na území lesných závodov Lučenec, Gíraltove, Rajecké Teplice a v Školskom lesnom podniku VŠLD vo Zvolene. V rámci lesníckej administratívnej agendy sa podieľal na výpočtových prácach a vyhodnotení leteckých snímok pri tvorbe základnej lesníckej mapy uvedených závodov.

V roku 1964 bol na základe konkurzu prijatý za odborného asistenta na Katedru hospodárskej úpravy lesov VŠLD vo Zvolene. Na tejto katedre mu v roku 1971 bola udelená hodnosť kandidáta poľnohospodársko-lesníckych vied (CSc.). Ako pedagóg viedol cvičenia z predmetov štatistické metódy v lesníctve a dendrometria.

Vo vedeckovýskumnej práci na LF VŠLD sa zaoberal riešením problematiky diaľkového prieskumu územia a fotogrametriou v lesníctve. Počas pôsobenia na LF VŠLD vo Zvolene publikoval 16 pôvodných vedeckých prác, 8 výskumných správ a štúdií a 9 ďalších odborných prác. Viedol dvoch aspirantov vo vedeckej výchove, usmerňoval 30 diplomových prác a 15 prác ŠVOČ. Počas svojho pôsobenia vypracoval aj viaceré študijné materiály, najmä *Návody na cvičenia zo štatistických metód v lesníctve* (vyšli v dvoch vydaniach 1977, 1981) a *Návody na cvičenia z dendrometrie* (1979). V roku 1982 presadil zaradenie nového predmetu DPZ v lesníctve do učebných osnov LF VŠLD ako výberový predmet. Tento predmet zabezpečoval prednáškami a cvičeniami aj po zmene pracoviska – Výskumný ústav lesného hospodárstva Zvolen (VÚLH Zvolen) ako externý pracovník LF. Absolvoval viaceré zahraničné stáže v NDR, ZSSR, 2-krát v NSR. Znalosť cudzích jazykov (nemeckého, ruského a anglického) mu umožnila študovať a prednášať najnovšie poznatky zo zahraničných výskumných pracovísk do slovenského výskumu a praxe.

S odstupom času je obdivuhodné, že sa mu podarilo uskutočniť viaceré experimenty pri získavaní snímok veľkých mierok použitím vtedy dostupných nosičov snímacej techniky, akými boli meteorologický balón, rádiom riadený model lietadla a neskôr aj vrtuľník so zabudovanou fotokomorou na stereoskopické snímokovanie. Priekopníckym bol aj experiment s identifikáciou a monitorovaním populácie lesnej zveri termálnym snímaním (termovíziou).

Do VÚLH Zvolen nastúpil 1. októbra 1985 ako vedecký pracovník. Venoval sa najmä problematike monitoringu lesných ekosystémov, detekcie a stanovenia diagnózy poškodzovania lesného prostredia metódami DPZ. Koordinoval 6 vedecko-technických projektov, z ktorých publikoval 6 výskumných správ. Participoval na riešení ďalších 14 úloh výskumu a vývoja. Publikoval 15 odborných článkov z toho 5 ako pôvodné vedecké práce. Vyšli mu 3 knižné publikácie a na jednej sa podieľal ako spoluautor.

Spomedzi najvýznamnejších prác treba spomenúť monografie publikované v Lesníckych štúdiách č. 43/1987 *Zisťovanie drevných zásob, prírastku a kvality porastov metódou blízkej stereofotogrametrie*, v čísle 52/1994 *Monitoring zdravotného stavu lesov na Slovensku* a čísle 54/1996 *Fotoletecký monitoring zdravotného stavu lesov*.

V tom čase aktívne pracoval v celoštátnej koordinačnej skupine pre DPZ. Vo VÚLH Zvolen zároveň s výskumnou a publikačnou činnosťou systematicky formoval pracovisko DPZ po personálnej aj technickej stránke. J. Račko dokázal vybaviť pracovisko špičkovou prístrojovou technikou, čo bolo kľúčovým predpokladom pre rozvoj DPZ v lesníctve a uplatnenie tejto progresívnej technológie aj v lesníckej praxi na Slovensku.

Práve zásluhou predvídavosti, erudovanosti a medzinárodných kontaktov doc. J. Račka sa nášmu lesníckemu výskumu od počiatku (r. 1986) podarilo sa zachytiť rozvíjajúce sa celoeurópske programy v oblasti monitoringu zdravotného stavu lesov (program UN ECE ICP Forests). Rozhodne nešlo o mechanické prebranie európskych myšlienok a tendencií. Doc. J. Račko vložil do monitorovacieho systému na tú dobu v európskom meradle nový a objavný rozmer – aplikáciu diaľkového prieskumu Zeme. Trúfam si tvrdiť, že keby nebolo tejto aplikácie, tak by sa unikátne spojenie ekologického a environmentálneho prístupu k lesom s rozvíjajúcimi sa informačnými technológiami a DPZ u nás nerozvinulo alebo by prišlo okľukou a so značným oneskorením. Práve rozsiahla báza jeho znalostí a predvídavosti umožnila urobiť náš národný monitoring v celoeurópskom meradle v aktuálnom čase niečím výnimočným.

Vyvrcholením jeho tvorivej vedeckovýskumnej činnosti bolo obhájenie habilitačnej práce na tému *Zisťovanie stavu lesa z pozemných a leteckých snímok* na LF VŠLD Zvolen a menovanie docentom pre odbor Hospodárska úprava lesov s účinnosťou od 1. marca 1991.

Ani po odchode do dôchodku v roku 1996 sa doc. J. Račko neprestal aktívne zaujímať o napredovanie nášho domáceho výskumu nielen v oblasti DPZ, ale aj o dianie v oblasti lesníckej

tva. Dnes už s dostatočne objektívnym nadhľadom aj odstupom môžem povedať, že esencia nášho súčasného výskumu v tejto oblasti stojí práve na dvoch pilieroch (monitoringu a DPZ), ktoré doc. J. Račko položil koncom 80. rokov na našom ústave. Veď program monitoringu lesov, ktorého bol doc. J. Račko na Slovensku zakladateľom (vypracoval rámcový návrh, metodiku výskumu aj realizácie monitoringu a zabezpečoval samotnú realizáciu výskumu a monitoringu) kontinuálne trvá dodnes. Na Slovensku v tomto výskume pokračuje Národné lesnícke centrum Zvolen v programoch, ako je napr. Čiastkový monitorovací systém lesy, ktorý sa stal súčasťou Informačného systému monitoringu životného prostredia a Paneurópskeho monitoringu ICP Forest.

Pri detailnejšom približovaní osobnosti jubilanta nemôžem nespomenúť jeho významnú občiansku angažovanosť.

Ťažisko jeho činnosti bolo v kultúrno-výchovnej práci s mladými ľuďmi. Takmer 25 rokov venoval veľa svojho voľného času slovenskému folklóru. V rokoch 1950–1955 účinkoval vo folklórnom súbore Očovan, na VŠLD vo Zvolene založil folklórny súbor Poľana, v ktorom pôsobil 20 rokov ako choreograf a ako umelecký vedúci.

Využívam túto príležitosť, aby som v mene svojom, ako aj v mene kolegov, ktorí pracovali a pracujú na pracoviskách Národného lesníckeho centra, poďakoval doc. J. Račkovi za dlhoročnú pedagogickú, vedeckú, výskumnú a realizačnú činnosť v oblasti fotogrametrie, zisťovania stavu lesa z pozemných a leteckých snímok a uplatnenia diaľkového prieskumu Zeme v lesníctve a monitoringu lesov v národnom aj európskom meradle.

Chcel by som nášmu milému jubilantovi zaželať veľa zdravia, sily a elánu do ďalších rokov. A nech mu priebežný monitoring života stále prináša pocit satisfakcie z pokroku v oblasti výskumu, ktorý zakladal, ale aj dobré správy z ostatných sfér svojho pôsobenia medzi ľuďmi blízkymi rodom, záujmami či profesiou. Ad multos annos!

Tomáš Bucha
*Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen,
T. G. Masaryka 2175/22, SK – 960 92 Zvolen,
e-mail: bucha@nlcsk.org*